

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI
PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Bakalářská práce

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
PEDAGOGICKÁ FAKULTA
Ústav speciálněpedagogických studií

Bakalářská práce

Andrea Axmannová

Pohádka a její využití u dětí v mateřské škole
logopedické

Olomouc 2021

vedoucí práce: PhDr. Renata Mlčáková, Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně pod odborným dohledem vedoucího bakalářské práce. Dále prohlašuji, že všechny užití zdroje jsou zahrnuty v seznamu použité literatury.

V Šumvaldu dne 27. 4. 2021

.....

Andrea Axmannová

Poděkování

Velice ráda bych poděkovala paní PhDr. Renatě Mičákové, Ph.D., za vedení, vstřícnost, ochotu a konzultace při vypracování této bakalářské práce.

Anotace

Jméno a příjmení:	Andrea Axmannová
Katedra:	Ústav speciálněpedagogických studií
Vedoucí práce:	PhDr. Renata Mlčáková, Ph.D.
Rok obhajoby:	2021

Název práce:	Pohádka a její využití u dětí v mateřské škole logopedické
Název v angličtině:	Fairytales and its use in children in speech therapy kindergarten
Anotace práce:	Tématem bakalářské práce je Pohádka a její využití u dětí v mateřské škole logopedické. Jednotlivé kapitoly popisují především charakteristiku, historii, funkci a rozdělení pohádek. Definováno je také předškolní vzdělávání, charakteristika mateřské školy logopedické i základní termíny z logopedie související s tématem práce.
Klíčová slova:	Pohádka, děti, mateřská škola, logopedie
Anotace v angličtině:	The Topic of the bachelor's thesis is Fairytales and its use in children in speech therapy kindergarten. The individual chapters mainly describe the characteristics, history, function and division of fairytales. Preschool education, characteristics of speech therapy kindergarten and basic terms from speech therapy related to the topic of the work are also defined.
Klíčová slova v angličtině:	Fairytales, children, kindergarten, speech therapy
Přílohy vázané v práci:	Příloha č. 1 – Pohádka O veliké řepě Příloha č. 2 – Malá pohádka o řepě – František Hrubín Příloha č. 3 až č. 6 – Omalovánka 1 až 4 Příloha č. 7 až č. 10 – Pracovní list 1 až 4 Příloha č. 11 – Maňásek princezny Příloha č. 12 – Obrázky pohádkových dvojic Příloha č. 13 – Obrázky děje pohádek Příloha č. 14 – Seřazování postav z pohádky O veliké řepě Příloha č. 15 – Obrázkové pexeso s pohádkovými motivy Příloha č. 16 – Písnička Příloha č. 17 – Výtvarné zpracování řepy Příloha č. 18 a č. 19 – Prohlášení 1 a 2
Rozsah práce:	45 stran
Jazyk práce:	Česky jazyk

Obsah

Úvod.....	8
TEORETICKÁ ČÁST	9
1 POHÁDKA	9
1.1 Obecná charakteristika pohádek.....	9
1.2 Historický vývoj pohádky	10
1.2.1 Neznámější pohádkáři.....	10
1.3 Funkce pohádky	11
1.4 Rozdělení pohádek	13
1.4.1 Folklórní a autorské pohádky.....	13
1.4.2 Pohádka kouzelná a další typy pohádek	14
1.5 Interpretace pohádek	14
1.6 Proč děti potřebují pohádky?.....	16
2 PŘEDŠKOLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ.....	19
2.1 Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání	19
2.2 Organizace předškolní vzdělávání	20
2.3 Legislativa	20
2.4 Dítě předškolního věku	21
2.5 Mateřská škola logopedická.....	22
PRAKTICKÁ ČÁST	26
3 VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ	27
3.1 Cíl výzkumného šetření.....	27
3.2 Využití pohádek v mateřské škole logopedické.....	27
Shrnutí.....	38
Závěr	39
Seznam literatury	40

Seznam internetových zdrojů.....	42
Seznam příloh	45

Úvod

Tématem předkládané bakalářské práce jsou pohádky a jejich využití. Autorka dané téma zvolila cíleně, z důvodu jejího mínění o důležitosti pohádek v životě dítěte. Pohádkové příběhy měly i v životě autorky vždy své místo a budou ho mít i nadále. Autorka věří, že pohádky jsou nevyčerpatelná studnice možností a příležitostí pro práci s dětmi.

Na základě pohádky může dítě předškolního věku rozvíjet svoji fantazii, své myšlení a také získávat nové poznatky o světě. Může přejímat hodnoty a morální normy, a tak tedy zjistit co je správné a co ne. Pohádka může mít značný vliv i ve výchově. Prostřednictvím pohádkového příběhu je tedy možné rozvíjet celou osobnost dítěte. A dětství bez pohádek si snad ani nejde představit.

Cílem této bakalářské práce je poukázat na onu důležitost pohádek pro harmonický vývoj dítěte. Upozornit na to, že námět pohádek by měl být velkou součástí náplně předškolního vzdělávání jako takového. Dále rovněž představit inspiraci, jak s tímto námětem pohádkových příběhů pracovat nejen v podání tradičního čtení pohádek před odpočinkem dětí.

V teoretické části nalezneme základní pojmy a definice, týkající se charakteristiky, historie, funkce, rozdělení či interpretace pohádek. Popsány jsou také důvody, proč děti pohádky potřebují. V teoretické části je dále také popsáno předškolní vzdělávání z hlediska Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání či z hlediska platné legislativy. Dále charakteristika mateřské školy logopedické a její klientela. Část kapitoly je věnována i základním termínům a definicím z logopedie souvisejících s tématem této práce.

Praktická část poté obsahuje návrh na realizaci kvalitativního výzkumu využití pohádek v mateřské škole logopedické. Výzkum je zaměřen především na pohádky knižní. Výzkumné šetření je mířeno na děti předškolního věku (rozmezí 4-7 let) v mateřské škole logopedické. Je cíleno na práci s pohádkou v mnohých podobách, které nabízí. Jedná se například o práci s textem, práci s obrázky, rozeznávání a přiřazování pohádkových postav, výtvarné či dramatické činnosti a další možná zpracování.

TEORETICKÁ ČÁST

1 POHÁDKA

1.1 Obecná charakteristika pohádek

Černoušek (2019, s. 8) uvádí: „*Pohádka je především útvar uměleckého slova a byla složena k vyprávění, k tomu, aby obraznost slova vyvolávala skryté obrazy imaginace drímající v dětské psychice, v mysli posluchače.*“

Ani u filmu, gramofonové desky či televizní nebo divadelní adaptace klasických pohádek se nesetkáme s právě těmi důležitými základními psychologickými vazbami, které vznikají vyprávěním a nasloucháním. Vyprávěním vkládáme do slov zároveň i své city. Mnoho rodičů či dokonce pedagogů si však tuto skutečnost nemusí vůbec uvědomovat.

Děti svým myšlením chápou svět v úplně jiných rozměrech než dospělí, a proto mohou vznikat jistá vzájemná nedorozumění. A možná právě proto vznikly pohádky. Pohádky jsou určitými lávkami, které přemostí propast mezi dětským a dospělým myšlením. Pro dětskou mysl, na rozdíl od mysli dospělého, je velice jednoduché vdechnout život do všeho kolem sebe. (Černoušek, 2019)

U pohádky jde o vyprávění založené na fantazii, zejména ze světa nadpřirozených bytostí a jevů. Po slohové stránce je pohádka charakteristická ustálenými začátky i závěry a doslovně opakované přímé řeči. V celém příběhu se uplatňuje gradace. Zdůrazněny jsou také kontrasty, především v charakterech postav. Velmi typickým rysem je také využití symbolických čísel jako především číslo tři, dále také sedm, nebo dvanáct. (Wikipedie. *Pohádka* [online])

Jak uvádí Richter (2004, s. 5): „*Pohádka je umělecká slovesní myšlenka, o níž vypravěč i posluchač vědí, že není hodnověrnou věcnou zprávou a skutečností, nýbrž zábavným výmyslem, jehož odtažitost od reality je zdůrazněna nejen přímo vysloveným „bylo – nebylo“, přítomností kouzel, ale i zasazením děje do neurčité (většinou daleké) minulosti a svébytnou kompozicí.*“

Bettelheim (2017, s. 20) ve své knize uvádí: „*Potěšení, které zažíváme, když si dopřejeme naslouchat pohádce, a okouzlení, jež pociťujeme, nevyplývá z psychologického významu příběhu (ač i ten k tomu přispívá), ale z literárních kvalit pohádky jako uměleckého díla.*“

1.2 Historický vývoj pohádky

Tak jako všechno, i pohádky mají svoji historii. Vývoj pohádek probíhá již od starověku. Základy pohádek byly nalezeny ve staroindickém eposu, ve staroegyptské literatuře, též ve starověkých mýtech předního východu a obsáhlých epických textech, také v textech antických. (Wikipedie. *Pohádka* [online])

Dnes známe pohádky zejména literárně zpracované. Původně však vznikaly na základě ústního předávání neboli lidové slovesnosti. Před staletími, možná i tisíciletími se pohádky předávaly ústně z generace na generaci. Pohádky se staly součástí rodinného života, kdy především babičky a dědečkové vyprávěli všelijaké příběhy svým vnoučatům. Ještě předtím, před začátkem křesťanské éry, se různé historiky a báchorky předávaly prostřednictvím potulných zpěváků – bardů. Své vlastní pohádky i vypravěče měl každý národ. Jen málokdy se najdou stejné pohádkové výjevy jako u evropských národů tak u Asiatů, Indiánů, či Eskymáků. V pohádkách z celého světa se však můžeme setkat s podobnými motivy, jako je například dobro bojující proti zlu, příběh s mravním ponaučením a dalšími typickými pohádkovými motivy.

První nadšenci do pohádek zapisovali vyslechnuté příběhy podle toho, jak si mysleli, že by pohádky měly vypadat. Teprve až na konci 19. století se objevují zásady pro zachycení vyprávěných pohádek, v co možná nejpřesnější podobě, tedy tak, jak je vypravěči vyprávěli. (Richter, 2004). Sběratelé pohádek jako byli bratři Grimmové a jim podobní byli právě ti, kteří začali zapisovat pohádky slovo od slova. Poznali jejich hodnotu a dosah a byli přesvědčení, že v doslovném znění pohádek je jejich bohatství, které lidstvo nesmí ztratit. (Streit, 1992)

1.2.1 Neznámější pohádkáři

Mezi neznámější pohádkáře se řadí například Karel Jaromír Erben, Božena Němcová, bratři Grimmové či Hans Christian Andersen.

Karel Jaromír Erben (1811-1870) byl český historik, právník, spisovatel a básník a také sběratel lidových písní a pohádek. Společně s bratry Grimmovými, se kterými se znal, hledal v ústní lidové slovesnosti ten původní smysl, který byl během plynoucích let v pohádkách skryt či dokonce úplně zanikl. Mezi jeho díla se řadí například „Sto prstonárodních pohádek a pověstí slovanských v nářečích původních“, nebo „České pohádky“, které obsahují pohádky

jako Zlatovláska, Tři zlaté vlasy děda Vševěda, Dlouhý, Široký a Bystrozraký, Hrnečku, vař!, Sněhurka a mnohé další. (WIKIPEDIE. *Karel Jaromír Erben* [online])

Božena Němcová (1820-1862) byla významnou českou spisovatelkou a také sběratelkou pohádek. K jejím nejznámějším dílům se řadí „Babička“, „Divá Bára“ a také její pohádky. Božena Němcová byla velmi dobrou vypravěčkou, a tak byla pobízena, aby pohádky, které znala především ze svého dětství sepsala a vydala. Ve formě sešitů vydávala v letech 1845-1848 „Národní báchorky a pověsti“, mezi kterými se vyskytovaly pohádky jako O Popelce, Sedmero krkavců, O Perníkové chaloupce, O Smolíčkovi, O kohoutkovi a slepičce a další. Pohádky Boženy Němcové patří dodnes mezi jedny z nejoblíbenějších. (WIKIPEDIE. *Božena Němcová* [online]). Jak uvádí Janáčková (2009, s.16): „*Němcová nezachycovala věrně lidové vypravování, z jednotlivých pohádkových motivů vybírala a upravovala zkrácením nebo rozvedením to, co slyšela. Snažila se v pohádkách zachovat typické prostředí, charakteristické vlastnosti českých lidových postav, ale zjemňovala je po stránce obsahové i jazykové.*

Jacob Grimm (1785-1863) a Wilhelm Grimm (1786-1859), známí jako bratři Grimmové, sbírali klasické lidové německé pohádky a mytologické příběhy. Bratři Grimmové také byli jedni z prvních pohádkářů, kteří zapisovali pohádky slovo od slova. Mezi jejich nejznámější dílo se řadí „Pohádky bratří Grimmů“, které byly publikovány ve dvou svazcích. Některé pohádky z tohoto díla se staly známé po celém světě. Jedná se o pohádky jako je Sněhurka, Červená Karkulka, Šípková Růženka, Jeníček a Mařenka, nebo Popelka. (WIKIPEDIE. *Bratři Grimmové* [online])

Hans Christian Andersen (1805-1875) byl dánským spisovatelem a také pohádkářem. Andersen při sepisování pohádkových příběhů vycházel jak ze svých myšlenek, tak ze světové literatury. Jeho pohádky byly vydány v různých sbírkách. Sám se však za pohádkáře nepovažoval, a jeho úspěch se nejdříve projevil v zahraničí a až poté byly jeho pohádky přijaty i v Dánsku. Jeho pohádky ale povětšinou nekončí dobře. Dalo by se říci, že jsou jeho pohádky určené spíše dospělým čtenářům, popřípadě starším dětem. Mezi nejznámější pohádky se řadí Malá mořská víla, O princezně na hrášku, Ošklivé káčátko, Sněhová královna či O Malence. (WIKIPEDIE. *Hans Christian Andersen* [online])

1.3 Funkce pohádky

Jde-li o funkce pohádky, vychází zejména ze souvislostí s působením na dětského posluchače či čtenáře. Dle Černouška (2019, s. 9): „*je základní funkcí vnést smysl a řád do*

dětem původně nesrozumitelného, skoro chaotického světa, do světa, jemuž děti, obzvláště v době předškolní, nemohou plně rozumět. “

Pohádka může dítěti poskytnout poučení i zábavu a podporuje jeho osobnostní růst. Nabízí smysl na několika různých úrovních a obohacuje i dětskou existenci takovým způsobem, že jedna kniha nemůže plně ocenit míru a rozmanitý přínos pohádky pro život dítěte. (Bettelheim, 2017)

Rozsáhlé funkce pohádek si někteří dospělí nemusí tak úplně uvědomovat. Anebo některým z nich nemusí přikládat důležitost. Richter (2004, s. 41) uvádí, že: „*Pohádky nám od dětství poskytují:*

- *zábavu, což je psychohygienická funkce rekreační, u dětí je zábavnost a estetický prožitek pohádky o to důležitější, že je jejich prvním slovesným prožitkem*
- *poznávání a upevňování vědomí o řádu světa v osobní i nadosobní poloze, to ještě znásobuje význam pohádky pro předškolní a raně školní děti, pro něž je svět do značné míry směsí chaotických jednotlivostí: pohádka nabízí pro základní archetypy dítěti přístupné konkrétní obrazy a poskytuje mu s jejich pomocí celostní pohled na život a jeho stěžejní momenty*
- *poznání hodnot (kladů a záporů) v jejich ryzí, nelomené a zvýrazněné podobě: co je dobro, co zlo – pohádka naplňuje a uspokojuje naši potřebu po absolutnosti hodnot a určitosti dějů*
- *psychosociální poznávání a zvládání základních mezilidských vztahů a jejich zákonitostí, různých problémů a možností jejich řešení: pohádka nám tak pomáhá porozumět našemu životu, být s ním v souladu*
- *mravní výchovu (dobro je odměněno, zlo potrestáno, slovo platí) a naplnění (vítězství ubližovaného dobra nad zlem), včetně kladných příkladů nabízejících možnost sebeidentifikace a záporných varování*
- *vytváření a upevňování ideálů a vztahování se k nim, velkým kladem pohádky je to, že nám nic nevysvětluje, nevnucuje, ale nechává na nás, abychom porozuměli problémům sami*
- *identifikační vzory – člověk se promítá do toho, komu se chce podobat, kdo se mu líbí, kdo mu oponuje, ztotožňuje se se sympatickým pohádkovým hrdinou – personifikací dobra, tím pohádka přispívá k růstu osobnosti*
- *sociální citění podporují pohádky svými motivy solidarity, pomoci slabým*
- *citové prožívání rozvíjejí citovou vyhraněností svých situací*

- *estetická prožitok vychází ze slovesné hodnoty pohádek, pomáhá při výchově vkusu a estetického citění*
- *rozvíjejí představivost a fantazii jako nezbytné předpoklady jakékoli tvorby, obraznost provokuje schopnost vlastního domýšlení a přetváření světa, tvořivého myšlení a řešení problémů*
- *pomáhají rozvoji myšlení, inteligence a poznávacích schopností, ukazují, jak přistupovat k řešení problémů*
- *jazykový rozvoj, rozšiřování slovní zásoby, tříbení slohu, a také literární vzdělání v naučném slova smyslu: poznávání žánru*
- *psychoterapeutické funkce“*

1.4 Rozdělení pohádek

Existuje mnoho možností, jak pohádky rozdělovat. Každý autor přistupuje k dělení jiným způsobem. Mezi jedno ze základních dělení patří rozdělení pohádek na folklórní a autorské. Dále také můžeme pohádky dělit podle jejich námětů či zaměření.

1.4.1 Folklórní a autorské pohádky

Folklórní pohádky jsou útvar lidové slovesnosti a patří k jejím nejstarším a nejrozšířenějším formám. Každý národ i menší sociální skupiny odrážely svůj způsob života, vztahy dobra a zla, kontrast chudoby a bohatství či hrdinské činy ve fiktivním příběhu, a to satiricky nebo humorně. (Wikipedie. *Pohádka* [online])

Tyto folklórní nebo také lidové pohádky byly předávány z člověka na člověka. Mezi hlavní vypravěče se tedy řadili potulní muzikanti, kramáři, kořenářky, nebo také kazatelé, kteří sdělovali příběhy z náboženského života. Jednotliví vypravěči se dále také lišili obsahem a obměnami pohádek, intonací i dynamikou příběhu. Takto předávané pohádky se však postupem času začaly vytrácet ze života, protože mizely příležitosti, při nichž mohly být vyprávěny. (Richter, 2004)

Podle míry způsobu zásahu do lidové pohádky rozlišujeme takzvanou klasickou adaptaci, mezi jejíž představitele se řadí například Karel Jaromír Erben, nebo Jan František Hruška a autorskou adaptaci, kam se jako představitelé řadí Božena Němcová a Václav Říha. Čímž se tedy dostáváme k pohádce autorské. Autorské pohádky rozhodně nejsou doménou pouze

poslední doby, začaly vznikat již ve středověku. Ve dvacátém století se tvorba pohádek však komercializuje, dochází tak místy ke směřování k poutavosti a zábavnosti na úkor hlubšího příběhu a poučnosti. (Wikipedie. *Pohádka* [online]). Tento typ pohádek povětšinou tedy nevyužívá tradiční pohádkové motivy, postavy či situace. S pojmem autorská pohádka je velmi často také spojován pojem moderní pohádka nebo současná pohádka. V tomto kontextu je moderní pohádkou myšlena především pohádka s moderní tematikou. Z hlediska současná pohádky je poté otázkou, jak daleko do minulosti současnost sahá. (Richter, 2004)

1.4.2 Pohádka kouzelná a další typy pohádek

Hovoříme-li o pohádce, většinou máme na mysli pohádku kouzelnou, která tedy představuje definici toho, co to pohádka vlastně je. Pro tento typ pohádky je typické to, co jí název dalo, a to tedy přítomnost kouzel či nadpřirozených bytostí. Děj se většinou odehrává ve světě princezen, princů, králů, hradů a smyšlených krajin. Ve většině kouzelných pohádek je hlavní postavou mužský hrdina. Můžeme se však setkat i s pohádkami, ve kterých figurují hlavní ženské hrdinky. (Richter, 2004)

Velmi blízko ke kouzelné pohádce má pověst. Často bývají tyto dva druhy lidové prózy spojovány, či dokonce zaměňovány. Pověst je také bájným příběhem o nějakém místě, osobě, či události, vždy by se v ní měl však projevit prvek skutečnosti. Dalším častým typem a námětem pohádek jsou pohádky o zvířatech, které jsou příbuznými bajek. Na rozdíl od bajek, ale není poučení a moralita podstatou příběhu. Tou je především zábavnost samotného příběhu. Velmi často se v nich tedy vyskytuje nadsázka, jednoduchá fabule a málo postav. Avšak i v těchto pohádkách jsou zvířatům často přisuzovány lidské vlastnosti. Dále se jedná o pohádky realistické, ve kterých se objevují dobrodružné povídky nebo romantické příběhy. Jedná se o příběhy z každodenního života. Rovněž i postav jsou z běžného života. Nadpřirozené bytosti a kouzla se zde vyskytují minimálně. Jako samostatná skupina se rovněž vymezují takzvané didaktické pohádky určené dětem, jejichž hlavním smyslem je poučení. (Richter, 2004)

1.5 Interpretace pohádek

Mnoho pohádek především ty, které jsou určené dětem, má v sobě obsažen morální apel. Jakou jakýmsi návodem pro děti, jak rozlišit dobro a zlo a jak si s nimi poradit. Dítě předškolního věku se dá nejlépe vést příklady. Napodobuje způsoby chování a řeči ze svého

okolí. Kolem třetího roku věku pomalu získává určitou schopnost rozlišovat vlastní pocity a vnější skutečnost. V tomto věku jsou vhodné pohádky, které vzbuzují morální cit pro pravdu.

Při vyprávění pohádek máme k dětem odpovědnost. Vypravěč si musí uvědomit, že jeho slova pronikají do dětské duše a tam zůstávají dlouhou dobu, ne-li na vždy. Samozřejmě, že všechny děti nejsou stejné. Některé jsou citlivější jiné zase odolnější. Pohádkami můžeme ty citlivé duševně posílit a ty s hroší kůží naladit na měkčí notu. Když budeme dětem správně vyprávět, naučí se také pohádky správně číst. (Streit, 1992)

Dále Streit (1992, s. 37) ve své knize uvádí: *„Rodiče, nepřipravujte se o to nejkrásnější v životě vašich dětí. Vyprávějte jim pohádky a příběhy. Až dorostou, zůstane jim hřejivá a působivá vzpomínka: Naši mi často vyprávěli pohádky a příběhy. Tak vytvoříte velmi silné generační pouto lásky, mnohem silnější než pohodlí, přepych a dostatek, který podle běžných představ dětem dlužíte.“*

Bettelheim (2017, s. 187): *„K tomu, aby pohádka mohla v plné kráse předvést své útěsné schopnosti, symbolické významy, a především mezilidské poslání, je lépe ji vyprávět než číst. Když ji čteme, měli bychom ji předčítat s citovým zaujetím pro příběh a pro dítě, s citem pro to, co pro ně pohádka může znamenat.“*

Vyprávění má mít smysl zážitku sdílené radosti z příběhu. I když je jasné, že se dítě i dospělý radují z něčeho jiného. Dítě může nacházet potěšení ve své představivosti a vžití se do příběhu, zatímco radost dospělého člověka může pramenit z radosti dítěte.

Když rodič vypráví pohádku svému dítěti měl by se nechat provázet vzpomínkami, jaký význam měla pohádka pro něj, když byl malý a jaký význam má pro něj v současnosti. Samozřejmě by měl také s citlivostí vnímat své dítě, které se bude následkem toho cítit chápáno. Smysl pohádek se nesmí dětem nikdy „vysvětlovat“. Je ale podstatné, jak sám vypravěč rozumí poselství, které je v pohádce ukryto. Pokud vypravěč chápe významové roviny příběhu, ulehčí dítěti výběr „klíče“ k lepšímu sebepochopení. (Bettelheim, 2017). Podstatným je v tomto ohledu i vypravěčův cit pro pohádku, zda jen slova proletí vzduchem nebo se posluchači uloží do srdce.

Někteří rodiče se domnívají, že pohádky mohou v dětech probouzet strach a úzkost. Jistě, v pohádkách se objevuje strach, temnota i zlo, ale vždy záleží na vypravěči, jak s těmito motivy dokáže pracovat. Jsou tací i někteří pedagogové, kteří poukazují na tyto prvky a zdůrazňují, že některé pohádkové příběhy by se dětem vyprávět neměly. Jedná se například pohádky, v nichž se objevují situace, kdy chce zlá čarodějnice upéct Jeníčka i s Mařenkou, a nakonec v peci skončí sama, kdy vlk sežere babičku i s Karkulkou a myslivec mu musí rozpárat břicho a další podobné situace. Při vyprávění pohádky nesmíme takovéto události líčit naturalisticky, jako

kdyby šlo o lidi z masa a kostí. Převádět je do reálného světa by tak bylo ze strany vypravěče naprostým nepochopením pohádkových příběhů. Tyto motivy jsou pouze obrazy zla, které musí zůstat ve správném sledu, kdy postupně dochází k jejich přemožení a dobro tak zvítězí. Tento okamžik je poté pro dítě neobyčejně osvobozující, kdy dítě uvnitř, ale často i navenek jásá, je-li zlo řádně potrestáno. (Streit, 2003)

Pohádky mohou být v určitém slova smyslu interpretovány i naprosto odlišným způsobem, a to tedy televizním zpracováním. Jak je odkazováno v kapitole 1, která se zabývá obecnou charakteristikou pohádek, ani film, ani televize nepředá dětem ony důležité psychologické vazby, které vznikají nasloucháním. Televizní inscenace pohádky postrádá především přímý kontakt s dětským divákem a jeho zpětnou vazbu. U hrané nebo i kreslené pohádky, kterou dítě vidí v televizi, nedochází ke stimulaci a následně rozvoji dětské představivosti a fantazie. Jak rodiče, tak i pedagogové by si tedy i v dnešní uspěchané době měli najít alespoň pár chvil, kdy dítěti, byť jen kratičkou pohádku přečtou či převypráví. Na důležitosti této skutečnosti upozorňuje ne jeden autor zmiňovaný v této práci.

I když byla tato kapitole zaměřena zejména na interpretaci pohádky ze strany rodičů, i pro pedagoga mateřské školy mohou být tyto informace podstatné a přínosné.

1.6 Proč děti potřebují pohádky?

Pohádka je první literární dílo, se kterým se dítě setkává. Dokáže ho rozvíjet v mnoha směrech. Skrze pohádku dokáže dítě rozeznávat rozdíly mezi tím, co je správné a tím, co je špatné, dokáže vnímat různé charaktery nebo například emoce.

Klasické pohádky reagují na některé hlavní psychické potřeby rozvíjejících se dětí a souzní s nimi. Většinou se jedná o takové příběhy, které nemohou být ovlivněny dobou, v níž děti vyrůstají, které jsou v podstatě stále stejné, jako například vztah k rodičům, vztah k sourozencům a podobně. Dále na potřeby lásky, na potřeby poznávání mezilidských vztahů, potřeby důvěry ve svět, ve kterém žijí, na zvládnutí strachu a v neposlední řadě na potřebu rozvíjet pocit životního smyslu. Pohádka by tak dítěti měla být prezentována s láskou, aby se stala psychicky „výživnější“. (Černoušek, 2019)

Jak uvádí Streit (1992, s. 14): „*Pohádky mají dnes stále důležitější poslání ve ztechnizovaném a na přírodní dojmy stále skoupějším prostředí. Je zapotřebí duši povzbudit, zaplnit a rozveselit. Děti obklopené železem, sklem a betonem právě v předškolním věku potřebují pohádky, které v nich probudí hlubokou niternost.*“ Toto tvrzení, ač bylo napsáno

skoro před třiceti lety, je stále platné. Děti potřebují pohádky. Potřebují vyprávění maminky, či někoho blízkého, kdy v jejich hlase slyší klid a útěchu, kdy se jim zadívá do očí a nakoukne tak do jejich dětských dušiček. Nejsou však pohádky jako pohádky. Je důležité dbát na to, aby děti, především v předškolním věku, byly obklopeny hlavně kvalitními pohádkami, ve kterých se neobjevuje agrese, nadsázky nebo také kýč. Při bližším prozkoumání pohádek zjistíme, že se nejedná pouze o okouzující hříčky fantazie, které slouží k uklidnění dětí před spaním, jsou to základní kameny pro formování duše. Pokud se o duši v dětských letech dobře pečuje postupem času se objeví vnitřní morální síly, nápaditost, pozitivita a radost. Zde tedy platí rčení: Jak kdo zasel, tak bude sklízet.

Bettelheim (2017, s. 11): *Má-li příběh doopravdy upoutat pozornost dítěte, musí jej bavit a vzbuzovat v něm zvědavost. Má-li mu však obohatit život, musí v něm podněcovat představivost; pomáhat mu rozvíjet rozumové schopnosti a vyjadřovat jeho pocity; být v souladu s jeho úzkostmi a tužbami; brát vážně jeho těžkosti a zároveň nabídnout řešení problémů, které dítě nejvíce matou. Musí se zkrátka vztahovat ke všem stránkám jeho osobnosti zároveň – a to tak, aby dětské trampoty nejenom nesnižoval, ale naopak doceňoval jejich závažnost a v dítěti současně podporoval sebedůvěru a důvěru v budoucnost.*“

Již v tak raném věku mohou děti bojovat se zvládnutím psychických problémů růstu jako je například sourozenecká žárlivost nebo překonání narcistických zklamání. Ke zvládnutí těchto problémů potřebuje dítě porozumět, co se odehrává v jeho vědomé bytosti, aby si mohlo poradit s tím, co se děje v jeho nevědomí. Dítě se tak bude seznamovat s nevědomím pomocí spřádání denních snů – dítě bude o některých částech vyprávění přemýšlet, různě je uspořádávat a snít o nich. Tím potlačí nevědomý obsah do vědomé fantazie, která mu umožní s tímto obsahem určitým způsobem nakládat. Právě v tom spočívá jedinečná hodnota pohádek. (Bettelheim, 2017)

Pohádky tedy pomáhají nejen při vývoji dítěte, ale také nabízejí bohatý zdroj materiálů, ze kterého mohou odborníci čerpat terapeutickým způsobem. Jedná se tedy o způsob přístupu k dětské fantazii či zkoumání vzpomínek dítěte. Umožnit dítěti identifikovat se s pohádkovým příběhem může být užitečný prostředek k odstranění pocitu viny nebo nedůvěry. (VisikoKnox-Johnson, 2016)

Bettelheim (2017, s. 20): *„Pohádky jsou jedinečné nejen coby literární útvar, ale i coby umělecké dílo zcela srozumitelné dítěti tak jako žádný jiný druh umění. Nejhlubší význam pohádky je pro každého jiný a není stejný ani pro téhož člověka v různých okamžicích jeho života, jak už to platí pro každé velké umění.*“ To tedy znamená, že si dítě z každé pohádky vezme takový význam, který pro něj bude v tu danou chvíli nejpotřebnější. Postupem času pak

může být připraveno si pohádku znovu poslechnout nebo přečíst a objevit další „skryté“ významy nebo jen ty staré rozšířit.

2 PŘEDŠKOLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ

2.1 Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání

Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání je stěžejní dokument předškolního vzdělávání. Jedná se o základní kurikulární dokument státní úrovně. Rámcový vzdělávací program stanovuje požadavky, podmínky a pravidla pro institucionální vzdělávání dětí předškolního věku. Tyto požadavky, podmínky a pravidla jsou závazná pro předškolní vzdělávání jak v mateřských školách, tak mateřských školách zřízených podle § 16 odstavce 9 školského zákona. Tento paragraf v odstavci 9 uvádí: „*Pro děti, žáky a studenty s mentálním, tělesným, zrakovým nebo sluchovým postižením, závažnými vadami řeči, závažnými vývojovými poruchami učení, závažnými vývojovými poruchami chování, souběžným postižením více vadami nebo autismem lze zřizovat školy nebo ve školách třídy, oddělení či studijní skupiny.*“ Pro děti se závažnými vadami řeči jsou tedy zřizovány především mateřské školy logopedické, popřípadě logopedické třídy při běžných mateřských školách.

Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání (2018, s. 6) také definuje předškolní vzdělávání jako: „*počáteční stupeň veřejného vzdělávání, organizovaného a řízeného požadavky a pokyny Ministerstva školství mládeže a tělovýchovy.*“ Tamtéž uvedeno, úkolem předškolního vzdělávání je poté: „*doplňovat a podporovat rodinnou výchovu a v úzké vazbě na ni pomáhat zajistit dítěti prostředí s dostatkem mnohostranných a přiměřených podnětů k jeho aktivnímu rozvoji a učení.*“

V předškolním vzdělávání jsou uplatňovány aktivity spontánní i řízené, které se navzájem prolínají a jsou vyvážené. Dále je také využíváno situační učení, které uplatňuje situace pro znázornění, pro dítě důležitých, životních souvislostí. Velmi významným prvkem je v rámci předškolního vzdělávání i spontánní sociální učení, jenž je založeno na principu přirozené nápodoby. Dále pracuje se systémem vzdělávacích cílů, které se dělí na: rámcové cíle, dílčí cíle, klíčové kompetence a dílčí výstupy formulované jako vzdělávací záměry a výstupy.

Obsah předškolního vzdělávání tvoří hlavní prostředek vzdělávání dítěte v mateřské škole. Je vymezen tak, aby naplňoval vzdělávací záměry a vzdělávací cíle. Dále je vzdělávací obsah stanovován pro celou věkovou skupinu společně. Vzdělávací obsah je uspořádán do pěti vzdělávacích oblastí a tyto oblasti jsou utříděny tak, aby bylo pro pedagoga snadné s nimi pracovat a byly mu inspirací. Mezi tyto oblasti patří: dítě a jeho tělo (biologická oblast), dítě a

jeho psychika (psychologická oblast), dítě a ten druhý (interpersonální oblast), dítě a společnost (sociálně-kulturní oblast) a dítě a svět (enviromentální oblast). Každá oblast zahrnuje tyto kategorie: dílčí cíle, vzdělávací nabídku, očekávané výstupy a rizika.

Tento program dále také respektuje individuální potřeby a možnosti dítěte. Připravuje vzdělávací programy jak pro mateřské školy běžného typu, tak pro mateřské školy, ve kterých jsou vzdělávány děti se speciálními vzdělávacími potřebami. (Rámcový vzdělávací program předškolního vzdělávání, 2018). Školský zákon v § 16 uvádí, že: „*Dítětem se speciálními vzdělávacími potřebami se rozumí dítě, které k naplnění svých vzdělávacích možností nebo k uplatnění a užívání svých práv na rovnoprávném základě s ostatními potřebuje poskytnutí podpůrných opatření.*“

2.2 Organizace předškolní vzdělávání

Jak uvádí školský zákon v § 34: „*Předškolní vzdělávání se organizuje pro děti ve věku od 2 do zpravidla 6 let. Dítě mladší 3 let nemá na přijetí do mateřské školy právní nárok. Od počátku školního roku, který následuje po dni, kdy dítě dosáhne pátého roku věku, do zahájení povinné školní docházky dítěte, je předškolní vzdělávání povinné, není-li dále stanoveno jinak.*“

Organizace dne v mateřské škole by poté měla probíhat tak, aby připomínala chod dne v rodinném prostředí a současně, aby bylo dítě co nejvíce rozvíjeno. Jednotlivé činnosti jsou začleněny do integrovaných bloků, které jsou dále děleny na tematické celky. Základně jsou činnosti během dne rozděleny na spontánní činnosti, pohybové aktivity a řízené činnosti. Tyto aktivity probíhají ve formě individuální, frontální, skupinové či párové. Dále je denní řád dostatečně flexibilní a reaguje na individuální možnosti dětí a jejich potřeby. Je také důležité, aby do rozvrhu dne byly zařazovány pohybové aktivity a pobyt venku. Veškeré činnosti v rámci předškolního vzdělávání jsou organizovány tak, aby děti vedly k jejich vlastní aktivitě a experimentování. Pro realizaci těchto aktivit jsou zajištěny vhodné materiální podmínky a kvalitní pomůcky. (Rámcový vzdělávací program předškolního vzdělávání, 2018)

2.3 Legislativa

Mateřské školy logopedické spadají legislativně pod zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů. K tomu se přidává i vyhláška č. 27/2016 Sb., v platném znění, o

vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných. Dále se také jedná o vyhlášku č. 14/2005 Sb., o předškolním vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů.

Jak je uvedeno v školském zákoně § 33: „*Předškolní vzdělávání podporuje rozvoj osobnosti dítěte předškolního věku, podílí se na jeho zdravém citovém, rozumovém a tělesném rozvoji a na osvojení základních pravidel chování, základní životních hodnot a mezilidských vztahů. Předškolní vzdělávání vytváří základní předpoklady pro pokračování ve vzdělávání. Předškolní vzdělávání napomáhá vyrovnávat nerovnoměrnosti vývoje dětí před vstupem do základního vzdělávání a poskytuje speciálně pedagogickou péči dětem se speciálními vzdělávacími potřebami.*“

2.4 Dítě předškolního věku

Předškolní věk můžeme v užším slova smyslu chápat jako období od nástupu do mateřské školy po nástup k základnímu vzdělávání. Můžeme tak říci, že z tohoto hlediska se za dítě předškolního věku dle současně platné legislativy považuje dítě zhruba od 3 do 6 let věku.

V tomto období prochází dítě velkými změnami. Z hlediska motoriky dochází především ke zdokonalování pohybové koordinace a hbitosti neboli hrubé motoriky. I v rámci rozvoje jemné motoriky dochází u dítěte k velkému posunu. S rozvojem jemné motoriky souvisí i rozvoj kresby dítěte. Kresba dítěte poté vypovídá o tom, jak dítě vnímá svět, odráží jeho myšlení. Od takzvaného hlavonožce přechází ke kresbě postavy s jasnými proporcemi lidského těla se všemi důležitými detaily. Dále i řeč dítěte prochází velkým vývojem. (Špaňhelová, 2004). Děti se učí mluvit prostřednictvím nápodobování mluvního projevu dospělých osob, popřípadě starších dětí, se kterými bývají v kontaktu. V tomto věku dokáže dítě již přednést básničku, zazpívat písničku. Také se u dítěte zvyšuje zájem o mluvenou řeč, preferuje povídky a pohádky. (WIKIPEDIE. *Předškolní věk* [online]). Okolo pátého roku věku začíná dítě používat řeč k usměrňování svého chování. I v oblasti kognitivního (poznávacího) vývoje dítěte dochází ke značnému rozvoji. Okolo čtyř let se dítě v rámci inteligence dostává na úroveň názorného myšlení. Dále si také dítě dělá závěry o různých věcech na základě vnímání a představování. (Špaňhelová, 2004)

Dítě předškolního věku se také zdokonaluje například v oblasti soběstačnosti, kdy je schopné se samo obléknout, obout, umýt si ruce a tak podobně. V oblasti citů se reakce projevují neúměrně podnětům, které je vyvolaly. Citové prožívání dítěte se okamžitě projevuje jak v jeho chování, tak i v jeho řeči. Předškolní období je také obdobím rozšiřování sociálních

vtahů. Dítě nastupuje do mateřské školy, kde se setkává se svými vrstevníky. (WIKIPEDIE. *Předškolní věk* [online])

2.5 Mateřská škola logopedická

Mateřská škola logopedická se zaměřuje na logopedickou prevenci, reedukaci řeči a vytváří podmínky pro přirozený vývoj komunikačních dovedností a rozvoj osobnosti dítěte. Do mateřské školy logopedické jsou zpravidla přijímány děti, které mají příznána podpůrná opatření 3. – 5. stupně. Podpůrnými opatřeními se dle školského zákona dle § 16: „*rozumí nezbytné úpravy ve vzdělávání a školských službách odpovídající zdravotními stavu, kulturními prostředím nebo jiným životním podmínkám dítěte, žáka nebo studenta.*“ Jedná se především o poradenskou pomoc, úpravu metod a forem vzdělávání, úpravu způsobu hodnocení, úpravu obsahu očekávaných výstupů. Děti mají od příslušné školy právo na bezplatné poskytnutí potřebných podpůrných opatření.

Klientelu mateřské školy logopedické tvoří především děti s narušenou komunikační schopností, které s ohledem na své postižení nemohou navštěvovat mateřskou školu hlavního vzdělávacího proudu a jsou tedy zařazovány do logopedických tříd při mateřských školách běžného typu, nebo do mateřských škol logopedických. Tyto mateřské školy logopedické přijímají děti se závažným typem i stupněm narušené komunikační schopnosti. U těchto dětí je potřeba zajistit maximální a soustavnou logopedickou péči. Pobyť v mateřské škole logopedické má pro dítě významně pozitivní přínos pro následné zařazení do základní školy hlavního vzdělávacího proudu. (Klenková, 2006)

V následujícím odstavci je vymezen pojem **narušená komunikační schopnost**. Lechta (2003, in Klenková, 2006 s. 54): „*Komunikační schopnost člověka je narušena tehdy, když některá rovina (nebo několik rovin současně) jeho jazykových projevů působí interferenčně vzhledem k jeho komunikačnímu záměru. Může jít o foneticko-fonologickou, syntaktickou, morfologickou, lexikální, pragmatickou rovinu nebo o verbální i nonverbální, mluvenou i grafickou formu komunikace, její expresivní i receptivní složku.*“ Za narušenou komunikační schopnost nelze považovat určité projevy u dětí, které jsou takzvaně fyziologickými jevy. Jedná se například o fyziologický dysgramatismus, který je typický přibližně do 4. roku věku dítěte a projevuje se určitými nedostatky v gramatické složce řeči. Dále se jedná o fyziologickou dysfluenci, projevující se okolo 3. – 4. roku života dítěte, pro niž je typická neplynulost v řeči

dítěte, nebo také fyziologická dyslálie. Ta se může projevovat nesprávnou výslovností, vynecháním nebo záměnou hlásek. (Klenková, 2006)

Narušenou komunikační schopnost je možné klasifikovat hned z několika různých hledisek. Může se jednat o přechodné nebo trvalé narušení, dále se může projevit jako vrozená vada nebo získaná porucha řeči. Dále se v klinickém obraze může jevit jako hlavní symptom, nebo může být symptomem či důsledkem jiného dominujícího postižení. Příčiny mohou být orgánové nebo funkční a narušení pak může být tedy úplné nebo částečné. Jedinec s narušenou komunikační schopností si své narušení může, ale také nemusí uvědomovat. (Lechta, 1990)

V logopedické praxi se používá klasifikace, která je rozdělena podle symptomů. Tuto klasifikaci Lechta (1990) uvádí ve své publikaci a rozděluje tak narušenou komunikační schopnost do deseti základních kategorií:

1. vývojová nemluvnost
2. získaná orgánová nemluvnost (afázie)
3. získaná neurotická nemluvnost (mutismus, elektivní mutismus, surdomutismus)
4. narušení zvuku řeči (rinolalie, palatolalie)
5. narušení plynulosti řeči (balbuties, tumultus sermonis)
6. narušení článkování řeči (dysartrie, dyslalie)
7. narušení grafické podoby řeči (dysgrafie, dysortografie, dyslexie a jiné)
8. symptomatické poruchy řeči
9. poruchy hlasu
10. kombinované vady a poruchy řeči

Mezi **nejčastější typy narušené komunikační schopnosti u dětí v mateřské škole logopedické** se řadí především vývojová nemluvnost, mutismus, narušení zvuku řeči, narušení plynulosti řeči nebo narušení článkování řeči, dále také symptomatické poruchy řeči, poruchy hlasu nebo kombinované vady a poruchy řeči.

Do kategorie vývojové nemluvnosti se řadí především narušení vývoje řeči v podobě opožděného vývoje řeči a specificky narušeného vývoje řeči – vývojové dysfázie. (Vitásková, 2013b). Mikulajová (2009, in Vitásková, 2013a) definuje narušený vývoj řeči jako: „*narušenou schopnost rozumět mluvené řeči a/nebo vyjadřovat se řečí v porovnání s vrstevníky.*“ Tamtéž Vitásková uvádí, že: „*specificky narušený vývoj řeči bychom mohli charakterizovat jako narušení struktury a systému jazyka zasahující v různé míře jednu nebo více rovin komunikačních schopností.*“ Pro toto narušení je dále typické, že jedinec nevykazuje komunikační schopnosti odpovídající jeho mentálnímu a chronologickému věku při vhodných

podmínkách pro rozvoj řeči. Vitásková (2013a) poté definuje i opožděný vývoj řeči, kdy dochází k: „*opožďení vývoje z chronologického hlediska, jednotlivé etapy se vyvíjejí postupně, ale signifikantně opožděně.*“

Mutismus je chápán jako nepřítomnost nebo ztráta řečových projevů, jenž není podmíněna organickým poškozením centrálního nervového systému. Elektivní (výběrový) mutismus je v 10. Mezinárodní klasifikaci nemocí (MKN-10) zařazen do kapitoly *F94 – Poruchy sociálních vztahů se vznikem specificky v dětství a adolescenci.* (Lechta, 2003)

U rinolalie se jedná o patologické snížení (hyponazalita) či zvýšení (hypernazalita) nosovosti v mluvené řeči. Projevuje se jako otevřená, zavřená, nebo smíšená huhňavost. Do narušení zvuku řeči se dále řadí palatolalie, která je jedním z nejtěžších a nejvíce nejnápadnějších narušení komunikační schopnosti. Její primární příčinou je vrozená vada jako například rozštěp patra, rtu anebo ve výjimečných případech čelisti. (Lechta, 2003)

Breptavost neboli tumultus sermonis je charakteristická tím, že si daná osoba neuvědomuje, že se u ní jedná o narušenou komunikační schopnost. Narušeno je především tempo řeči, dále také pozornost, percepce či artikulace. Koktavost nebo také balbuties patří k jedné z nejtěžších a nejnápadnějších kategorií narušené komunikační schopnosti. Lechta (1990, s. 228) koktavost definuje takto: „*syndrom komplexního narušení koordinace orgánů participujících na mluvení, který se nejnápadněji projevuje charakteristickým nedobrovolným přerušováním plynulosti mluveného procesu.*“

Dyslalie je jedním z nejčastěji se vyskytujících druhů narušené komunikační schopnosti. Může se projevit ve všech jazykových rovinách řeči. Nejdůležitější je však narušena foneticko-fonologická rovina, kdy se projevuje vynecháním hlásek neboli delecí, jejich zaměňováním, substitucí či nesprávným vyvozením, takzvanou distorzí. Dále pak v plynulosti řeči, kdy jsou jednotlivé hlásky ovlivňovány hláskami okolními. Narušení artikulace jako celku vznikají při organickém poškození centrálního nervového systému se nazývá dysartrie. Současně může být v různé míře narušena respirace, fonace, rezonance a prozódie. (Lechta, 2003)

U symptomatických poruch řeči se jedná o narušenou komunikační schopnost doprovázející jiné dominující postižení či onemocnění. K nejčastějším symptomatickým poruchám řeči patří narušení komunikační schopnosti u dětí s dětskou mozkovou obrnou a u jedinců s mentální retardací. (Klenková, 2006)

Sovák (1978, in Lechta, 2013, s. 142) definuje poruchu hlasu jako: „*patologickou změnu v individuální struktuře hlasu, změnu v jeho akustických kvalitách, způsobu tvoření a používání, přičemž v hlase se mohou vyskytovat i různé vedlejší zvuky.*“ Poruchy hlasu se dále dělí na

dysfonii a afonii. Dysfonii chápeme jako narušený hlas na základě posouzení ze strany posluchače a za afonii považujeme absenci hrtanového tónu.

Pokud se jednotlivé typy narušené komunikační schopnosti kombinují v rámci jednotlivých nebo i rozdílných okruhů, jedná se o kombinované vady a poruchy řeči. (Vitásková, 2013b)

Příčiny vzniku narušené komunikační schopnosti můžeme z časového hlediska dělit na prenatální, perinatální a postnatální. Z hlediska lokalizačního se poté jedná především o vývojové odchylky, genové mutace či aberace chromozomů. Narušení řečových schopností lze klasifikovat také dle stupně, a to na částečné a úplné. (Klenková, 2006)

PRAKTICKÁ ČÁST

Praktická část je v této bakalářské práci pouze teoreticky připravena. Z důvodu epidemiologických opatření týkajících se onemocnění Covid-19 nebylo možné praktický výzkum v mateřské škole logopedické realizovat.

Nejprve nebylo možné navštívit mateřskou školu logopedickou Schola Viva, o.p.s., (Erbenova 16, Šumperk) z důvodu omezení provozu a zákazu pobytu cizích osob v prostorách mateřské školy. Komunikace s vedením tohoto zařízení ve věci realizace praktického výzkumu probíhala od listopadu 2020 do března 2021.

Následně došlo v březnu 2021 ke komunikaci s mateřskou školou v Olomouci. Po domluvě s paní ředitelkou mateřské školy logopedické v Olomouci (třída Svornosti 900/37) se mělo jednat o výzkum realizovaný během jednoho dne, kdy by byla dodržena veškerá hygienická opatření. Praktická část je tak připravena na tento jeden den konání výzkumného šetření. Během několika málo dní po komunikaci s paní ředitelkou však došlo k úplnému uzavření provozu mateřské školy. Uzavření mateřské školy logopedické trvalo až do poloviny dubna 2021.

3 VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ

3.1 Cíl výzkumného šetření

Hlavním cílem výzkumu bylo zjistit, jak lze pohádky v mateřské škole logopedické prakticky využít. Jak s nimi pracovat napříč činnostmi v mateřské škole jako jsou spontánní činnosti, pohybová aktivita či řízená činnost.

Mezi další cíle lze řadit rozvoj komunikačních dovedností, tvořivosti, fantazie, dále také podněcování dětí ke vzájemné spolupráci.

3.2 Využití pohádek v mateřské škole logopedické

Místo: mateřská škola logopedická

Čas: 1 den

Počet dětí: 10 – 12

Věk dětí: 4 – 7 let

Fáze práce:

1. Seznámení se s prostorem ve třídě i s dětmi
2. Příprava pomůcek a aktivit
3. Realizace výzkumného šetření

Využité metody:

1. Metoda slovní
 - Monologické metody (popis a vysvětlování činností dětem, vyprávění pohádky)
 - Dialogické metody (rozhovory s dětmi, dramatizace pohádky)
2. Metoda názorně-demonstrační
 - Předvádění (předmětů, obrázků, činností)
3. Metoda dovednostně-praktická
 - Návuk pohybových a pracovních dovedností (pohybová aktivita)
 - Grafické a výtvarné činnosti (výtvarné zpracování řepy, omalovánky)

Organizační formy:

1. Individuální (aktivity při spontánních činnostech)

2. Frontální (pohybová aktivita, řízená činnost, skupinová logopedická péče)
3. Skupinové (dramatizace pohádky)
4. Párové (pohádkové pexeso)

Klíčové kompetence (Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání, 2018)

Kompetence k učení

- soustředěně pozoruje, zkoumá, objevuje, všímá si souvislostí, experimentuje a užívá při tom jednoduchých pojmů, znaků a symbolů

Kompetence k řešení problémů

- nebojí se chybovat, pokud nachází pozitivní ocenění nejen za úspěch, ale také za snahu

Kompetence komunikativní

- průběžně rozšiřuje svou slovní zásobu a aktivně ji používá k dokonalejší komunikaci s okolím

Komunikace sociální a personální

- ve skupině se dokáže prosadit, ale i podřídít, při společných činnostech se domlouvá a spolupracuje

Komunikace činností a občanské

- dokáže rozpoznat a využít své vlastní silné stránky, poznávat svoje slabé stránky

Dílčí vzdělávací cíle (Rámcový vzdělávací pro program předškolní vzdělávání, 2018)

Dítě a jeho tělo

- uvědomění si vlastního těla

Dítě a jeho psychika

- rozvoj tvořivosti (tvořivé myšlení, řešení problémů, tvořivého sebevyjádření)

Dítě a ten druhý

- rozvoj kooperativních dovedností

Dítě a společnost

- rozvoj společenského i estetického vkusu

Dítě a svět

- vytváření elementárního povědomí o širším přírodním, kulturním i technickém prostředí, o jejich rozmanitosti, vývoji a neustálých proměnách

Očekávané výstupy (Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání, 2018)

Dítě a jeho tělo

- zachovat správné držení těla

Dítě a jeho psychika

- záměrně se soustředit na činnost a udržet pozornost

Dítě a ten druhý

- navazovat kontakty s dospělým, kterému je svěřeno do péče překonat stud, komunikovat s ním vhodným způsobem, respektovat ho

Dítě a společnost

- dodržovat pravidla her a jiných činností, jednat spravedlivě, hrát fair

Dítě a svět

- mít povědomí o širším společenském, věcném, přírodním, kulturním i technickém prostředí i jeho dění v rozsahu praktických zkušeností a dostupných praktických ukázek v okolí dítěte

Rizika (Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání, 2018)

Dítě a jeho tělo

- neznalost zdravotního stavu a zdravotních problémů dítěte

Dítě a jeho psychika

- zahlcování podněty a informacemi bez rozvíjení schopnosti s nimi samostatně pracovat

Dítě a ten druhý

- soustředění pozornosti pouze na verbální formy komunikace

Dítě a společnost

- nedostatek příležitostí k rozvoji uměleckých dovedností dítěte a k vytváření jeho estetického vztahu k prostředí, kultuře a umění

Dítě a svět

- jednotvárná, málo rozmanitá nabídka činností

Klíčové kompetence jsou voleny tak, aby v rámci spontánních činností, pohybové aktivity i řízené činnosti bylo zahrnuto však pět kompetencí.

Jednotlivé dílčí vzdělávací cíle, očekávané výstupy i rizika jsou následně vybrány tak, aby opět v rámci jednotlivých činností byly zahrnuty všechny vzdělávací oblasti.

Režim dne v mateřské škole logopedické:

6:30 – 8:00	příchod dětí, volná hra dětí, individuální logopedická péče
8:15 – 9:00	skupinová logopedické péče/pohybová aktivita
9:00 – 9:30	hygiena, svačina
9:30 – 10:00	řízená činnost
10:00 – 12:00	individuální logopedická péče, pobyt venku
12:00 – 12:40	hygiena, oběd
13:00 – 14:30	odpolední odpočinek
14:45 – 15:00	hygiena, odpolední svačina
15:00 – 16:00	volná hra dětí, rozcházení dětí, individuální logopedické péče

Spontánní činnosti

Pomůcky:

- omalovánky
- pracovní listy
- obrázky pohádkových postav
- obrázky děje pohádek
- obrázky postav z pohádky O veliké řepě se suchými zipy, podklad ke suchými zipy
- pohádkové pexeso
- maňásek princezny

Nabídka činností:

1. omalovánky s pohádkovými motivy
 - omalovánka č. 1 – Červená Karkulka
 - omalovánka č. 2 – O Budulínkovi
 - omalovánka č. 3 – O veliké řepě
 - omalovánka č. 4 – Perníková chaloupka
2. pracovní listy s pohádkovými motivy
 - pracovní list č. 1 – bludiště – najít Karkulčinu cestu k babiččině chaloupce
 - pracovní list č. 2 – bludiště – najít princovu cestu k hradu
 - pracovní list č. 3 – najít 9 rozdílů mezi dvěma obrázky perníkové chaloupky
 - pracovní list č. 4 – přiřadit pohádkovou bytost ke správnému pohádkovému obydlí
3. přiřazování pohádková postav do dvojic
 - úkolem dětí je přiřadit k sobě správné pohádkové dvojice
4. správné seřazení děje pohádky za pomoci obrázků
 - úkolem dětí je správně seřadit obrázky za sebe tak, aby odpovídaly průběhu děje pohádky
5. správné seřazení postav z pohádky O veliké řepě
 - úkolem dětí je správně seřadit postavy z pohádky podle jejího děje
 - děti přilepují postavy za pomoci suchého zipu na podklad
6. pohádkové pexeso
 - úkolem dětí je najít stejné dvojice pohádkových motivů

7. pohádkové hádanky

- hádanka č. 1 – „Vybral si ji mezi všemi. Pak princ hledal v celé zemi, cí nožka má správnou délku. Pak si vzpomněl na ...“ (Popelku)
- hádanka č. 2 – „Kdopak bere za kliku u chaloupky z perníku? A kdo loupe perníček? Mařenka a ...“ (Jeníček)
- hádanka č. 3 – „Kdopak pustil do síňky neposedné jeskyňky? Prý jen ohřát prstíček. Kdopak to byl?“ (Smolíček)

Motivace:

„Milé děti, já jsem sem k vám dnes přišla na návštěvu, ale nepřišla jsem sama. Přišla se mnou i jedna malá princezna. Ta princezna se jmenuje Amálka, ale je strašně stydlivá, a proto se nám tady někde ve třídě schovala. Pomůžete mi ji najít?“

„Tady ji máme. Amálko, nemusíš se vůbec stydět. Jsou tady jen samé hodné děti, které tě rády poznají. Pojď jim honem říct, proč jsme sem k nim dnes přišli a o čem si budeme povídat.“

Amálka: „Ahoj děti, Já vás tady je. Já jsem princezna Amálka a ráda bych vás dnes vzala do světa pohádek. Nejdříve bychom se ale měli pořádně seznámit. Tak co kdybychom si sedli do kroužku na koberec a každý řekne, jak se jmenuje a také jakou pohádku nebo pohádky má rád. Já začnu. Jsem princezna Amálka a mám ráda všechny pohádky, ve kterých jsou takové princezny jako já.“

„Tak, když už se všichni známe, měli bychom se vydat na naši cestu do pohádkové říše.“

Pohybová aktivita

Pomůcky:

- tělovýchovné náčiní z mateřské školy (dřevěné kuželky, obruče, tunel, dřevěné destičky)
- malé míčky
- peříčko

Motivace:

„Vydáme se na cestu do světa pohádek. Ale pozor děti, tato cesta je plná překážek. Já však věřím, že je společně zvládneme překonat.“

„Tak děti, zvládli jsme náročnou cestu plnou překážek a dostali jsme se do kouzelného světa pohádek.“

„Děti znáte pohádku o Sněhurce? V pohádce bylo otrávené jablko, které dala zlá macecha přestrojená ze hodnou babičku Sněhurce. My si teď představíme, že tyhle naše míčky jsou ta začarovaná jablka. A naším cvičením se je pokusíme odčarovat, abychom Sněhurku zachránili. Co myslíte děti, zvládneme to?“

„A pamatujete si, kdo v té pohádce ještě byl? Ano trpaslíci. A víte, kolik jich bylo? Ano, bylo jich sedm. A každý z nich měl jinak barevnou čepici. Někdy se stalo, že ji některý trpaslík ztratil nebo někde zapomněl, ale jeho kamarádi mu ji vždy pomohli najít. A my jim teď taky pomůžeme, co říkáte?“

Metodický postup:

1. překážková dráha

- překračování spadených stromů v lese (dřevěné kuželky položené na zemi)
- přeskokování kaluží (malé obruče)
- prolézání zaječí norou (tunel)
- chůze po tenké látce (dřevěné destičky poskládané za sebou)

2. rozcvička

- každé dítě má svůj míček – jablíčko, jablíčka jsou ale otrávená zlou macechou a cvičením je děti odčarují
- děti si jablíčko podávají z ruky do ruky, nad hlavou, kolem pasu, mezi koleny
- kutálejí ho v sedě po nohou od hlavy až ke špičkám a zase zpátky
- v sedě v kruhu na zemi posílají jeden míček kamarádovi a ten zase dalšímu kamarádovi

3. pohybová hra

- „Trpaslík ztratil čepičku, měla barvu barvičku ... (barva)“
- jedno dítě říká říkadlo, na konci zvolí libovolnou barvu a úkolem dětí je najít v prostoru kolem sebe jakýkoli předmět v dané barvě, mezitím ten, který říkal říkadlo děti chytá, koho chytí jako prvního jde říkat říkadlo jako další na řadě, ty děti, které se dotýkají předmětu dané barvy jsou před chycením chráněny

4. relaxace

- děti se lehnou na záda, zavřou oči a zhluboka dýchají a relaxují
- po pohlazení kouzelným peříčkem se probouzejí a pomalu vstávají

Skupinová logopedická péče

Pomůcky:

- peříčka
- noty a klavír

Motivace:

„Tak děti, už jsme se dostali do kouzelného světa pohádek. Teď se na chvíli posadíme na koberec do kroužku, zavřeme oči a zhluboka se nadechneme a vydechneme nosem, jestli třeba ucítím nějakou tu kouzelnou pohádkovou vůni.“

„Teď si každý vezme peříčko a položí si ho na dlaň. Zhluboka se nadechneme nosem a vydechneme pusou a peříčko sfoukneme. Můžeme si u toho sfoukávání něco přát, a jestli je to peříčko pohádkové, tak se nám to přání splní.“

„A teď si děti představíme, že jsme se dostali do pohádky k Pejskovi a kočičce. Znáte tu pohádku? A pamatujete si, jak tam pejsek a kočička pekli ten veliký dort? Tak si zkusíme, jak se asi u toho pečení olizují, jak se na něho těší. Zkusíme si také vypláznout jazyk a vycenit zoubky jako to třeba dělá ten pejsek. Také si zkusíme zamňoukat jako to dělá ta kočička.“

„Od pejska a kočičky se teď podíváme do pohádky O Červené Karkulce. Zkusíme poslat pár pusinek, tak jako to určitě dělala Karkulka, když odcházela k babičce a loučila se se svojí maminkou. Když přišla Karkulka do babiččiny chaloupky, v posteli už místo babičky ležel zlý vlk. A Karkulka se ho ptala, proč má tak velké zuby. A my si zase zkusíme vycenit ty zuby a hrotem jazyka si spočítat, kolik těch zubů máme.“

„Tak, a teď se děti podíváme do pohádkového lesa. V lese máme vždy ozvěnu. Když například v lese zahouká sova, ozývá se to po celém lese. A my si zkusíme, jestli ta ozvěna opravdu funguje. Já tedy zkusím zatleskat nějaký rytmus, a vy budete ta moje ozvěna, a budete po mně opakovat.“

„Když už jsme v tom pohádkovém lese děti, naučíme se o něm i jednu pohádkovou písničku. Schválně jestli poznáte, o jakých pohádkách se v ní zpívá.“

Metodický postup:

- dechová cvičení – hluboký nádech a výdech nosem, hluboký nádech nosem a výdech pusou (foukání do peříčka)
- artikulační cvičení – olizování horního a dolního rtu, vyplazování jazyka, vycenění zubů, špulení rtů, posílání pusinek, počítání zubů hrotem jazyka

- rytmická cvičení – opakování jednoduchých rytmizací (tleskání, pleskání)
- nácvik písničky – nejdříve dětem celou písničku zahrají, poté ji děti učím po řádcích (text souběžně s melodií), nakonec si ji zazpíváme celou

Řízená činnost

Pomůcky:

- text pohádky
- tvrdé papíry formátu A4
- tužky
- šablona řepy
- nůžky
- červené papíry
- zelené papíry
- lepidla
- černé fixy

Motivace:

„Děti, já vám teď přečtu kousek pohádky a vy zkusíte uhádnout, která pohádka to je.“
(úryvek ze začátku pohádky *O veliké řepě*)

„Ano, je to pohádka O veliké řepě. A víte, děti, jak je to dál? Jak pohádka pokračuje? Koho ještě zavolají na pomoc? A jak to celé dopadne?“

„Tak si tu pohádku teď celou přečteme a zjistíme, jestli jste měli pravdu a opravdu to takhle dopadne.“

„Děti, a my si tu pohádku teď zkusíme zahrát, rozdělíme si role, a zkusíme, jestli se nám ta řepa také povede společnými silami vytáhnout.“

„Výborně děti, to se nám to krásně povedlo. A teď si tu řepu zkusíme i vyrobit. Víte děti, jak taková řepa vlastně vypadá? Ano, už víme, že se nejdříve musí zasadit a poté roste v zemi. A když vyrostе, tak se z té země, z toho záhonku vytáhne a má takovou tmavě červenou až fialovou barvu a dlouhé zelené listy.“

„A na závěr bychom se mohli společně naučit básničku, která sice připomíná pohádku O veliké řepě, ale nakonec to celé dopadlo úplně jinak.“

Metodický postup:

1. čtení pohádky O veliké řepě
2. dramatizace pohádky O veliké řepě
 - děti si rozdělí role (řepa, dědeček, babička, vnučka, pejsek, kočička, myška, popřípadě vypravěč), ostatní děti jsou diváci, poté se role zase prohodí
3. výtvarné zpracování řepy
 - děti si vystřihnou řepu z tvrdého papíru, která je předem předkreslená dle šablony (zručnější děti si mohou řepu dle šablony předkreslit samy)
 - poté si z červeného i zeleného papíru natrhají menší kousky a tyto kousky následně nalepují na předlohu řepy
 - nakonec černým fixem po zaschnutí lepidla dokreslí detaily
4. nácvik básničky
 - veršovaná pohádka – František Hrubín (Špalíček veršů a pohádek – Malá pohádka o řepě)

Shrnutí

Bakalářská práce se zabývá využitím pohádek v mateřské škole logopedické.

Teoretická část je rozdělena do dvou kapitol. První kapitola se věnuje obecné charakteristice pohádek, historii, funkci i rozdělení pohádek. Obsahuje také podkapitulu zabývající se interpretací pohádek a otázkou důležitosti potřeby pohádek u dětí. Kapitola druhá se poté zaměřuje na předškolní vzdělávání, a to jak z hlediska Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání, organizačních forem či legislativy. Druhá část této kapitoly je poté věnována dítěti předškolního věku a mateřské škole logopedické, především její charakteristice a klientele. Součástí je i několik základních logopedických termínů a definic, které jsou vázány k tématu bakalářské práce.

Praktická část obsahuje návrh na možnosti využití pohádek v mateřské škole logopedické. Práce s pohádkou je pojata napříč činnostmi v mateřské škole jako jsou spontánní činnosti, pohybová aktivita a řízená činnost. Pro jednotlivé aktivity jsou voleny pohádky, u kterých autorka předpokládala, že je má alespoň většina dětí v povědomosti. Jedná se především o klasické pohádky jako je pohádka O veliké řepě, O Červené Karkulce, O perníkové chaloupce nebo také O Sněhurce a sedmi trpaslících a některé další.

Závěr

„Byl bych rád, kdyby hlubší pochopení jejich jedinečných předností ovlivnilo rodiče a učitele natolik, aby pohádkám znovu přisoudili důležitou roli v životě dítěte, jak tomu bylo staletí.“

- Bruno Bettelheim

Toto Bettelheimovo vyjádření o pohádkách je autorce bakalářské práce velmi blízké. Autorka si myslím si, že určitým způsobem shrnuje vše, co by svojí bakalářskou prací chtěla sdělit a předat dále. V této práci je několikrát zmíněna ona důležitost pohádek. Děti potřebují pohádky proto, aby se mohly harmonicky rozvíjet. Pohádkové příběhy se vztahují ke všem stránkám osobnosti dítěte. Pomáhají dětem především rozeznávat mezi tím co je správné, a co je špatné, pomáhají jim nastavovat určité morální hodnoty. Na základě pohádek mohou děti vnímat různé charaktery a také emoce. Pohádkové příběhy rozvíjejí estetické cítění dítěte, dále také fantazii a představivost. Mohou dítěti ukázat situace, jak přistupovat k řešení problémů, rozvíjejí i jeho rozumové schopnosti. Velmi se podílí i na rozšiřování slovní zásoby. V neposlední řadě také není pochyb o terapeutickém účinku pohádek pro děti předškolního věku.

Tato bakalářská práce se může stát inspirací pro další pedagogy, kteří by chtěli svoji práci v mateřské škole, nejen logopedické, obohatit či zpestřit. Může se stát i podnětem pro další zkoumání využitelnosti pohádek a práce s nimi u dětí předškolního věku v různých typech mateřských škol či školských zařízeních. Nakonec mohou být i informace uvedeny v teoretické části přínosné pro rodiče dítěte předškolního věku.

Seznam literatury

ČERNOUŠEK, M., *Děti a svět pohádek*, 1. vyd., Praha: Portál, 2019, 200 s., ISBN 978-80-262-1434-2.

JANÁČKOVÁ, B., *Přehled vývoje literatury pro děti a mládež*, 1. vyd., Ústí nad Labem: Univerzita J. E. Purkyně, 2009, 133 s., ISBN 978-80-7414-146-1.

KEREKRÉTIOVÁ, A. a kol., *Základy logopedie*, 1. vyd., Bratislava: Univerzita Komenského, 2009, 344 s., ISBN 978-80-223-2574-5.

KLENKOVÁ, L., *Logopedie*, 1. vyd., Praha: Grada, 2006, 228 s., ISBN 80-247-1110-9.

LECHTA, V., *Logopedické repetitorium*, 1. vyd., Bratislava: Slovenské pedagogické nakladatelství, 1990, 278 s., ISBN 80-08-00447-9.

LECHTA, V., *Diagnostika narušené komunikační schopnosti*, 1. vyd., Praha: Portál, 2003, 360 s., ISBN 80-7178-801-5.

MLČÁKOVÁ, R., VITÁSKOVÁ, K., *Narušení artikulace a narušení vývoje mluvené řeči – vstup do problematiky*, 1. vyd., Olomouc: Univerzita Palackého, 2013a, 119 s., ISBN 978-80-244-3721-7.

MLČÁKOVÁ, R., VITÁSKOVÁ, K., *Základy logopedie a organizace logopedické péče*, 1. vyd., Olomouc: Univerzita Palackého, 2013b, 135 s., ISBN 978-80-244-3722-4.

PEUTELSCHMIEDOVÁ, A., *Logopedické minimum*, 2. vyd., Olomouc: Univerzita Palackého, 2005, 89 s., ISBN 80-244-1233-0.

RICHTER, L., *Pohádka...a divadlo*, 1. vyd., Praha: Dobré divadlo dětem, 2004, 94 s., ISBN 80-902975-2-8.

STREIT, J., *Proč děti potřebují pohádky*, 1. vyd., Praha: Baltazar, 1992, 80 s., ISBN 80-900307-4-2.

STREIT, J., *Včelka Sluněnka/Proč děti potřebují pohádky*, 1. vyd., Hranice: Fabula, 2003, 148 s., ISBN 80-86600-10-6.

ŠPAŇHELOVÁ, I., *Dítě v předškolním období*, 1. vyd., Praha: Mladá fronta, 2004, 72 s., ISBN 80-204-1187-9.

Seznam internetových zdrojů

DĚTSKÉ STRÁNKY. *Příloha č. 6* [online]. [cit. 4. 2. 2021]

Dostupné z WWW: <https://www.detskestranky.cz/omalovanka-pernikova-chaloupka/>

DOCPLAYER. *Příloha č. 9* [online]. [cit. 4. 2. 2021]

Dostupné z WWW: <https://docplayer.cz/69399698-Pohadka-v-ekologicke-vychove-v-materske-skole.html>

DOCPLAYER. *Příloha č. 13* [online]. [cit. 5. 2. 2021]

Dostupné z WWW: <https://docplayer.cz/18896694-1-o-cervene-karkulce-tvoriva-skola-www-tvorivaskola-cz.html>

PINTEREST. *Příloha č. 3* [online]. [cit. 4. 2. 2021]

Dostupné z WWW: <https://cz.pinterest.com/pin/417145984223963285/>

PINTEREST. *Příloha č. 4* [online]. [cit. 4. 2. 2021]

Dostupné z WWW: <https://cz.pinterest.com/pin/388717011570502552/>

PINTEREST. *Příloha č. 5* [online]. [cit. 4. 2. 2021]

Dostupné z WWW: <https://cz.pinterest.com/pin/506443920577368081/>

PINTEREST. *Příloha č. 7* [online]. [cit. 4. 2. 2021]

Dostupné z WWW: <https://cz.pinterest.com/pin/338895940703031646/>

PINTEREST. *Příloha č. 8* [online]. [cit. 4. 2. 2021]

Dostupné z WWW: <https://cz.pinterest.com/pin/450008187766164483/>

PINTEREST. *Příloha č. 10* [online]. [cit. 4. 2. 2021]

Dostupné z WWW: <https://cz.pinterest.com/pin/491947959272425856/>

PINTEREST. *Příloha č. 16* [online]. [cit. 5. 2. 2021]

Dostupné z WWW: <https://cz.pinterest.com/pin/527976756293975825/>

PRO MAMINKY. *Malá pohádka o řepě* [online]. Poslední revize 20. 3. 2015 [cit. 4. 2. 2021]
Dostupné z WWW: <https://www.promaminky.cz/pohadky/ke-cteni-30/mala-pohadka-o-repe-frantisek-hrubin-spalicek-versu-a-pohadek-95>

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání* [online]. Poslední revize 22. 12. 2017 [cit. 22. 6. 2020]
Dostupné z WWW: <https://www.msmt.cz/file/45304/>

VISIKOKNOX-JOHNSON, L., *The Positive Impacts of Fairy Tales for Children*, Hilo: University of Hawai'i, 2016, [online]. [pdf]. [cit. 13. 4. 2021]
Dostupné z WWW:
<https://hilo.hawaii.edu/campuscenter/hohonu/volumes/documents/ThePositiveImpactsofFairyTalesforChildrenLeilaniVisikoKnox-Johnson.pdf>

WIKIPEDIE. *Božena Němcová* [online]. Poslední revize 18. 4. 2021 [cit. 20. 4. 2021]
Dostupné z WWW:
https://cs.wikipedia.org/wiki/Bo%C5%BEena_N%C4%9Bmcov%C3%A1

WIKIPEDIE. *Bratři Grimmové*. [online]. Poslední revize 19. 3. 2021 [cit. 20. 4. 2021]
Dostupné z WWW: https://cs.wikipedia.org/wiki/Brat%C5%99i_Grimmov%C3%A9

WIKIPEDIE. *Hans Christian Andersen*. [online]. Poslední revize 18. 3. 2021 [cit. 20. 4. 2021]
Dostupné z WWW: https://cs.wikipedia.org/wiki/Hans_Christian_Andersen

WIKIPEDIE. *Karel Jaromír Erben* [online]. Poslední revize 14. 4. 2021 [cit. 20. 4. 2021]
Dostupné z WWW: https://cs.wikipedia.org/wiki/Karel_Jarom%C3%ADr_Erben

WIKIPEDIE. *Pohádka* [online]. Poslední revize 18. 1. 2021 [cit. 20. 6. 2020]
Dostupné z WWW: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Poh%C3%A1dka>

WIKIPEDIE. *Předškolní věk* [online]. Poslední revize 18. 1. 2021 [cit. 20. 4. 2020]

Dostupné z WWW:

https://cs.wikipedia.org/wiki/P%C5%99ed%C5%A1koln%C3%AD_v%C4%9Bk

ZÁKONY PRO LIDI. *Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)* [online]. Poslední revize 27. 2. 2021 [cit. 22. 6. 2020]

Dostupné z WWW: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-561>

ZDARMA PRO DĚTI. TOP STRÁNKY. *Pohádka O veliké řepě* [online]. [cit. 4. 2. 2021]

Dostupné z WWW: <http://zdarmaprodeti.topstranky.cz/clanek-pohadka-o-velike-repe-2-18>

Seznam příloh

Příloha č. 1	Pohádka O veliké řepě
Příloha č. 2	Malá pohádka o řepě – František Hrubín
Příloha č. 3	Omalovánka 1
Příloha č. 4	Omalovánka 2
Příloha č. 5	Omalovánka 3
Příloha č. 6	Omalovánka 4
Příloha č. 7	Pracovní list 1
Příloha č. 8	Pracovní list 2
Příloha č. 9	Pracovní list 3
Příloha č. 10	Pracovní list 4
Příloha č. 11	Maňásek princezny
Příloha č. 12	Obrázky pohádkových dvojic
Příloha č. 13	Obrázky děje pohádek
Příloha č. 14	Seřazování postav z pohádky O veliké řepě
Příloha č. 15	Obrázkové pexeso s pohádkovými motivy
Příloha č. 16	Písnička
Příloha č. 17	Výtvarné zpracování řepy
Příloha č. 18	Prohlášení 1
Příloha č. 19	Prohlášení 2

Pohádka O veliké řepě

Žili byli jeden dědeček a babička a ti měli malou vnučku. Hospodařili na svém malém políčku a chovali několik domácích zvířátek. Každý den vnučka Evička pomáhala svým prarodičům, krmit husy, slepice a dobroty také nosila pejskovi, který měl před domkem svou misku. Pejsek nebyl lakomý a pokaždé schoval něco na zub pro kočičku. Ta odsypala ze svého pár drobků k myši komůrce na půdě. Nakrmená myška si pak s kočičkou hrála na honěnou třeba celou noc. A tak tu spolu hezky žili.

Zatímco Evička krmila zvířátka, babička pracovala v kuchyni, dědeček, ten měl na starost pole. Brzy ráno se svou prací začínal a pozdě večer s ní končil. Sázel, zaléval, plel, okopával a o co víc pracoval, a to víc se rostlinkám dařilo. Vypěstoval řepu takovou, že se na ni chodili dívat ze sousední vsi. Byla obrovská, zabírala půlku pole a stále rostla a zvětšovala se. Nedalo se nic dělat, dědeček ji musel vykopat. Přece jen to jeho pole zas tak veliké nebylo. Motyka se mu však hned zlomila. Co teď? Jak tu řepu dostat ven?

Zavolal na pomoc babičku. Ta uchopila dědečka v pase, ten chytil ze všech sil silné listy a společnými silami táhli, táhli, ale řepu nevytáhli.

Babička zavolala Evičku. „Ráda pomohu, však vy se o mne také staráte,“ přiběhla ochotně Evička. Ač se snažili ze všech sil, řepa nepovolila.

Vnučka běžela pro pejska. Pejsek chytil Evičku, Evička babičku, babička dědečka, dědeček řepu, táhli, táhli, ale řepu stejně nevytáhli.

„Haf, haf, sami nic nezmůžeme. Kočičko, pojď nám na pomoc!“ Přivolal pejsek kočičku. Ta se postavila do řady, chytila pejska, ten vnučku, ta babičku, ta dědečka, ten řepu, táhli, táhli, už se zdálo, že řepa trochu povoluje, ale nakonec ji nevytáhli.

„Budeme to muset vzdát. Na takovou velikou řepu nemáme dost sil,“ vzdychal zklamaně dědeček. „A co já?“, ozval se dole u země pisklavý hlásek. To přišla kočičce na pomoc malá myška. „Ty myško? Jsi taková maličká. Jak bys mohla pomoci?“ Nevěřila babička. Dědeček se jen smál a také nevěřil. Ale myška už stála v řadě. Chytila se pevně kočičky, kočička pejska, pejsek vnučky, vnučka babičky, babička dědečka, dědeček řepy, táhli, tááhli, táááhli a najednou rup! – řepa byla venku.

Jak řepa povolila, svalili se všichni na jednu hromadu, smáli se a smáli. Společnými silami se jim dílo podařilo.

Malá pohádka o řepě

Dědek řepu zasadil,
u pole se posadil,
čekal, čekal,
mráz ho lekal,
sluníčka se bál,
dešti jenom lál.
Bez večeře, bez oběda,
čeká dědeček,
najednou se hlína zvedá,
roste kopeček.

„Bábo, roste řepa!“
„Prosím tě, co vidíš!“
„Bábo, což si slepá?“
„Dědku, ty mě šidíš!“
Zavolali vnučku,
vnučka pejska,
pejsek kočku,
kočka myš.

Chytili se a čekají,
šepty, šepty šeptají -
neslyšíš?

Myšce byla dlouhá chvíle,
hopsala si rozpustila,
trhla kočkou,
kočka pejskem,
pejsek vnučkou,
vnučka bábou,
bába dědkem -
dědek prázdné ruce měl,
nikoho se nedržel,
udělali báb ...

Kopeček se ještě chvěje,
jak se pod ním krtek směje.

Příloha č. 3

Příloha č. 4

Příloha č. 5

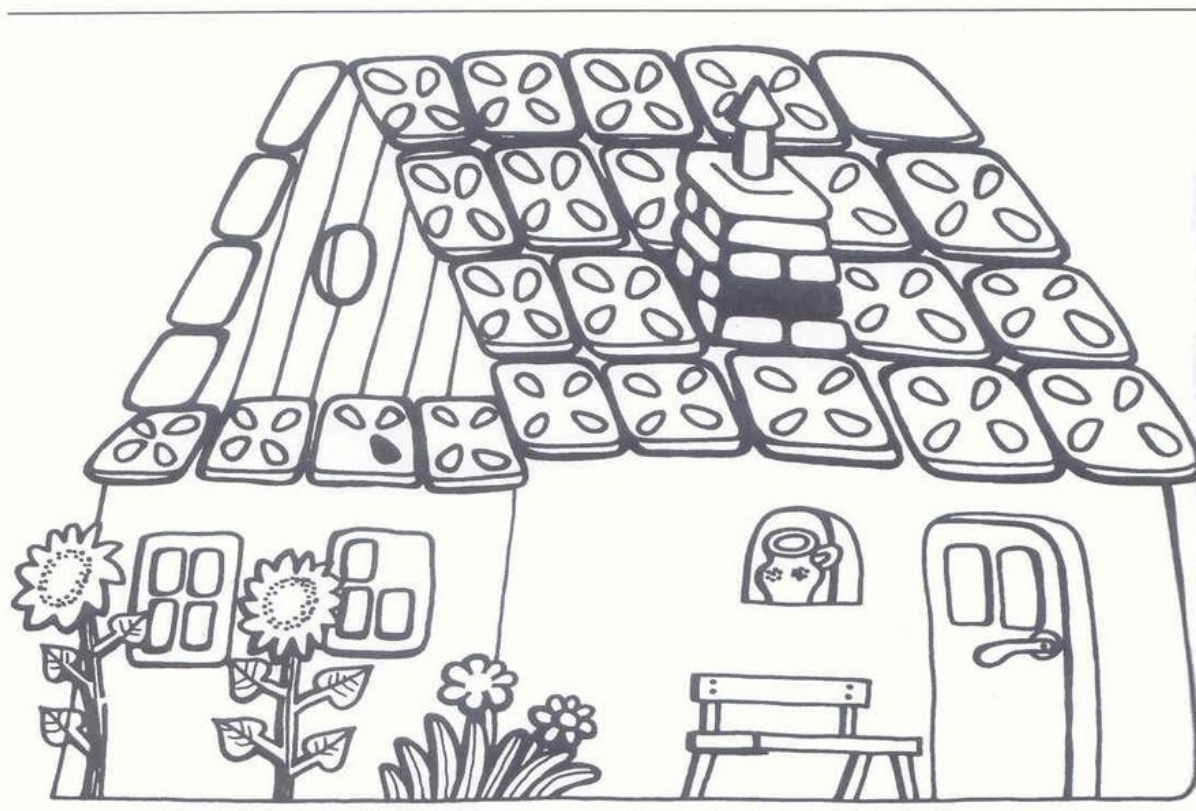

Příloha č. 6

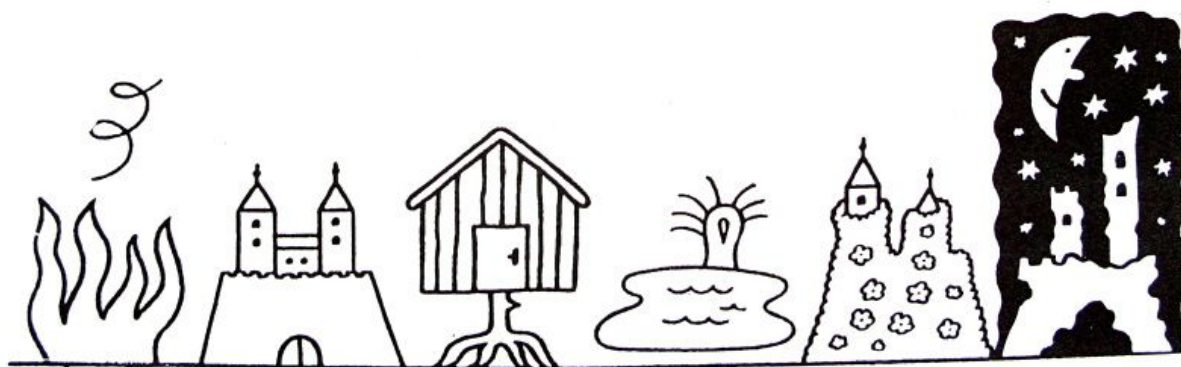

Příloha č. 10

Příloha č. 11

Příloha č. 14

Příloha č. 15

Příloha č. 16

POHÁDKOVÝ LES

Melodie a text: Anna Šimonová

The musical score consists of four staves of music in G major, 2/4 time. The lyrics are written below the notes.

Há - dej, há - dej kam - pak pů - jdem dnes?
Če - cá na nás po - hád - ko - vý les!
1. Kdo - pak by se vl - ka bál? Pů - jdem ješ - tě tro - chu dál.
K per - ní - ko - vé cha - loup - ce ve - de ces - ta do kop - ce!

Příloha č. 17

**Základní škola pro žáky se specifickými poruchami učení
a mateřská škola logopedická**

Schola Viva, o.p.s.

Erbenova 16, 787 01 Šumperk, tel.: 583 214 153, tel./fax: 583 217 488,
e-mail: viva@schola-viva.cz, <http://www.schola-viva.cz>

Organizace je zapsána v rejstříku obecně prospěšných společností u Krajského soudu v Ostravě, oddíl O, vložka 46.

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že studentka Andrea Axmannová, obor Speciální pedagogika předškolního věku – učitelství pro mateřské školy, byla v kontaktu s vedením našeho zařízení od listopadu 2020 do března 2021 ve věci plnění praktického výzkumu ke své závěrečné práci s názvem „Pohádka a její využití u dětí v mateřské škole logopedické“.

Z důvodu epidemiologických opatření nebylo možné po tuto dobu studentce výzkum v prostorách mateřské školy umožnit.

Název a adresa zařízení:

Základní škola pro žáky s poruchami učení a mateřská škola logopedická Schola Viva o.p.s.

V
Šumperk

Dne
15.4.2021

Základní škola pro žáky se specifickými poruchami učení
a mateřská škola logopedická Schola Viva, o.p.s.
ERBENOVA 16, 787 01 ŠUMPERK
tel. 583 214 153, tel./fax 583 217 488

Mgr. B. Chovancová
Mgr. Barbora Chovancová, zástupkyně ředitele

21. 4. 2021

(45) Doručené – Seznam Email

Lukáčová Pavla, Mgr. (ZŠ a MŠ Logopedická Olomouc)

21. 4. 2021, 13:21

lukacova@logopaed.cz ▾

Komu:

 potvrzení

Dobrý den, na žádost studentky zasílám potvrzení o domluveném kontaktu v Mateřské škole logopedické, kontakt nebyl uskutečněn z důvodu mimořádných opatření platných od 1.3. 2021 do 12.4.2021.

Mgr. Pavla Lukáčová
Základní škola a Mateřská škola logopedická Olomouc